

# [اقتصادسیاسی چرچہ]

نویسندگان: رابرٹ گیلین - جین گلیپین

ترجمہ:

دکتر رسول افضلی (عضو هیات علمی دانشگاه تهران)

دکتر فرہاد دژپسند (عضو هیات علمی دانشگاه شهید بہشتی)

زیتون سبز

۱۳۹۳

سرشناسنامه: گیلپین، رابرت، ۱۹۳۰ - م Gilpin, Robert  
 عنوان و نام پدیدآورنده: اقتصاد سیاسی جهانی: شناخت نظم اقتصادی بین‌المللی / رابرت گیلپین؛ ترجمه  
 رسول افضلی، فرهاد دژپسند و همکاران  
 مشخصات نشر: تهران: زیتون سبز، ۱۳۹۳  
 مشخصات ظاهری: ۴۷۲ ص  
 شابک: ۲۸۸۰۰۰-۱۳-۰۷۰۹۶-۶۰۰-۹۷۸  
 وضعیت فهرست نویسی: فیا  
 یادداشت: عنوان اصلی: Global political economy : understanding the international economic order / c۲۰۰۱

موضوع: اقتصاد بین‌المللی  
 نوع: بازرگانی آزاد  
 موضوع: مالیه بین‌المللی  
 موضوع: نوآوری - جنبه‌های اقتصادی  
 موضوع: رشد اقتصادی  
 شناسه: ۱۳۵۴، رسول، مترجم  
 شناسه: افزوده: پستند، فرهاد، ۱۳۴۱، مترجم  
 رده‌بندی: ۱۳۸۹ الف ۷ ی ۹ / HF ۱۳۵۹  
 رده بندی: بیوید: ۳۳  
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۱۳

اقتصاد سیاسی جهانی  
 مولف: رابرت گیلپین، حسن گیلپین  
 مترجمین: رسول افضلی، فرهاد دژپسند و همکاران

ویراستاری محتوایی: حسین باغچه‌بان  
 ویراستاری متن: آزاده السادات طاهری  
 طراح جلد: محمدرضا چشمه  
 صفحه‌آرا: مریم جمشیدی عینی  
 نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳  
 انتشارات: زیتون سبز  
 شابک: ۲۸۸۰۰۰-۱۳-۰۷۰۹۶-۶۰۰-۹۷۸  
 چاپ: زیتون سبز  
 شمارگان: ۱۵۰۰ جلد  
 قیمت: ۲۸۸۰۰۰ ریال

خیابان انقلاب، بین ویلا و حافظ، خیابان پورموسی، کوچه بامشاد، پلاک ۲، واحد ۱

کد پستی: ۱۵۹۹۶۱۷۱۱

تلفن: ۲۱-۸۸۹۴۸۸۲۰-۸۸۹۳۳۶۵۲ دورنگار

## فهرست مطالب

### فصل اول:

نظم اقتصادی نوین جهانی

تحولات اقتصادی جهانی/ ۲۰

رویکردهای نظری/ ۲۱

رویکرد من: رئالیسم قدرت/ ۲۹

هدف فعالیت‌های اقتصادی/ ۳۷

نتیجه گیری/ ۳۸

### فصل دوم:

ماهیت اقتصاد سیاسی

هر چیزی را که جستجو کنید، همان چیز را می‌یابید/ ۴۷

تعریف اقتصاد/ ۴۸

ماهیت بازیگران اقتصادی/ ۴۹

پویایی اقتصاد جهانی/ ۵۱

ماهیت اقتصاد/ ۵۴

شکوفایی اقتصادی/ ۵۷

نتیجه گیری/ ۶۱

### فصل سوم:

اقتصاد نئوکلاسیکی

رشته اقتصاد نئوکلاسیک/ ۶۴

علم اقتصاد به عنوان علم انتخاب عقلانی/ ۶۶

علم اقتصاد به عنوان علم اجتماعی جهانی/ ۶۸

ماهیت بازار / ۷۱

الگوی تعادل نسبی / ۷۴

محدودیت‌های نظری / ۷۶

اقتصاد دانان و سیاست گذاری عمومی / ۸۵

مقایسه علم اقتصاد و اقتصاد سیاسی / ۸۸

نتیجه گیری / ۹۰

#### فصل چهارم:

مفاهیم اقتصاد سیاسی بین الملل

توزیع ثروت و فواید اقتصادی / ۹۷

اقتدار ملی / ۹۸

سیاست رژیم بین المللی / ۱۰۱

منشأ و خاستگاه (رژیم‌های بین المللی) / ۱۰۴

ماهیت (رژیم‌های بین المللی) / ۱۰۴

تسلیم و اطاعت (در برابر رژیم‌های بین المللی) / ۱۰۶

تئوری ثبات هژمونیک / ۱۱۰

حاکمیت بر اقتصاد جهانی / ۱۱۳

نتیجه گیری / ۱۱۷

#### فصل پنجم:

تئوری‌های جدید اقتصادی

تغییر نظام اقتصاد نئوکلاسیک / ۱۲۵

دیدگاه جهانی در باره تئوریهای جدید / ۱۲۷

زهادها، صرفه جویی ناشی از مقیاس و رقابت ناقص / ۱۲۷

نوآوری در فناوری / ۱۲۸

تاریخ و جغرافیا / ۱۲۹

تئوری‌های جدید / ۱۲۹

تئوری جدید رشد درون زا / ۱۳۳

جغرافیای اقتصادی جدید / ۱۳۶

تئوری جدید استراتژیک / ۱۴۱

نتیجه گیری / ۱۴۵

### فصل ششم:

#### اهمیت سیاسی تنویرهای اقتصادی جدید

- دولت‌های ملی و اقتصادهای داخلی/ ۱۵۲
- رقابت انحصاری و قدرت در تولید محصولات اقتصادی/ ۱۵۵
- نوآوری، تکنولوژیکی/ ۱۵۷
- توسعه تکنولوژیکی و رقابت‌های بین‌المللی/ ۱۵۷
- بازمان تولید و نوآوری تکنولوژیکی/ ۱۵۸
- جانی شمشاد رقابت و اتحادیه‌های بین‌المللی/ ۱۵۹
- توسعه تکنولوژیکی و تقسیم بین‌المللی کار/ ۱۵۹
- دسترسی به نوآوری‌های مهم/ ۱۶۰
- جهش بزرگ تکنولوژیکی/ ۱۶۰
- رقابت روز افزون بین رهبران تکنولوژیکی/ ۱۶۱
- رشد اقتصادی همگون و همگون/ ۱۶۱
- نتیجه گیری/ ۱۶۷

### فصل هفتم:

#### نظام‌های اقتصاد سیاسی ملی

- تفاوت‌های موجود در میان اقتصادهای ملی/ ۱۷۰
- نظام سرمایه داری بازار محور امریکایی/ ۱۷۴
- نقش اقتصادی دولت/ ۱۷۶
- همکاری جمعی و اقدامات تجاری بخش خصوصی/ ۱۷۸
- نظام سرمایه داری توسعه زاین/ ۱۷۹
- نقش اقتصادی دولت/ ۱۸۱
- مدیریت یکپارچه و فعالیت‌های تجاری بخش خصوصی/ ۱۸۵
- نظام سرمایه داری آلمان/ ۱۸۹
- نقش اقتصادی دولت/ ۱۹۰
- مدیریت واحد و فعالیت‌های تجاری بخش خصوصی/ ۱۹۱
- اهمیت تفاوت‌های ملی/ ۱۹۴
- آیا یک نظام اقتصادی مافوق سایر نظام‌هاست؟/ ۱۹۵
- آیا ملت‌ها با یکدیگر رقابت دارند؟/ ۱۹۹

همگرایی، هماهنگی یا شناخت متقابل/ ۲۰۲

همگرایی/ ۲۰۳

هماهنگ سازی / ۲۱۰

شناخت متقابل/ ۲۱۲

نتیجه گیری/ ۲۱۳

## فصل ششم:

### نظام تجاری

مبحث پیمان های آزاد/ ۲۲۲

تجارت و اقتصاد/ ۲۲۳

مروری بر تئوری تجارت/ ۲۳۰

ابعاد سرمایه انسانی/ ۲۳۱

رشد تجاری کشورهای صنعتی/ ۲۳۲

همگرایی تجارت بین الملل و سرمایه گذاری خارجی/ ۲۳۳

از رقابت تا مزیت نسبی/ ۲۳۴

تئوری جدید تجارت/ ۲۳۷

رژیم تجاری بعد از جنگ (جهانی دوم)/ ۲۴۰

نشست اوروگوئه و سازمان تجارت جهانی/ ۲۴۲

تهدیدهای جدید علیه نظام تجارت آزاد/ ۲۴۶

مسائل جدید تجاری/ ۲۴۷

بی نظمی میان قدرت های اقتصادی برتر/ ۲۵۲

نتیجه گیری/ ۲۵۴

## فصل نهم:

### نظام پولی بین المللی

نظام پولی بین المللی در دوره پس از جنگ (جهانی دوم)/ ۲۶۱

پایان دوران نرخ های ثابت تبادل ارز/ ۲۶۴

تحولات مالی و مسائل پولی/ ۲۶۵

مسائل سیاسی و تکنیکی جایگزین/ ۲۶۷

تعدیل/ ۲۶۹

قابلیت تبدیل یک ارز به پول بین المللی/ ۲۷۱

اعتماد/ ۲۷۳

طراحی یک نظام پولی بین‌المللی/ ۲۷۳

اصلاح مسائل پولی در عرصه بین‌المللی/ ۲۷۵

نرخ‌های ثابت تبادل ارز/ ۲۷۷

نرخ‌های شناور تبادل ارز/ ۲۷۸

انسجام یا فروپاشی نظام پولی/ ۲۸۰

اسکای ملی زیاد یا کم/ ۲۸۲

نتیجه‌گیری/ ۲۸۴

### فصل دهم:

#### نظام مالی بین‌المللی

روند ناقص بین‌المللی امور مالی بین‌المللی/ ۲۸۸

ماهیت بحران‌های مالی/ ۲۹۱

بحران مالی آسیای شرقی/ ۲۹۴

مباحثی در مورد نظم مالی بین‌المللی/ ۲۹۸

اعتماد به بازار/ ۲۹۹

تقویت صندوق بین‌المللی پول/ ۳۰۱

تنظیم قاعده‌مند کردن امور مالی بین‌المللی/ ۳۰۲

نتیجه‌گیری/ ۳۰۴

### فصل یازدهم:

#### دولت‌ها و شرکت‌های چند ملیتی

بررسی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و شرکت‌های چند ملیتی/ ۳۰۷

جریان اصلی علم اقتصاد و شرکت‌های چند ملیتی/ ۳۰۹

اقتصاددانان بازار محور و شرکت‌های چند ملیتی/ ۳۱۲

تئوری چرخه تولید و رون/ ۳۱۲

تئوری التقاطی دانینگ و مکتب ری‌دینگ/ ۳۱۳

تئوری استراتژیک پورتر/ ۳۱۵

اقتصاد سیاسی و شرکت‌های چند ملیتی/ ۳۱۶

تئوری‌های مارکسیستی یا تئوری‌های رادیکال/ ۳۱۶

تفسیر دولت محور/ ۳۱۸

- شرکت‌های چند ملیتی و اقتصاد بین‌المللی / ۳۱۹  
منطقه گرای رو به رشد در بخش خدمات و تولیدات صنعتی / ۳۲۲  
شرکت‌های چند ملیتی و دولت - ملت / ۳۲۴  
شرکت‌های جهانی و اقتصاد جهانی بدون مرز / ۳۲۴  
شرکت‌های چند ملیتی و دولت - ملت / ۳۲۷  
رژیم بین‌المللی برای سرمایه‌گذاری خارجی و شرکت‌های چند ملیتی / ۳۳۰  
ایا شرکت‌های جهانی می‌توانند به عنوان یک تهدید مطرح باشند؟ / ۳۳۱  
نتیجه گیری / ۳۳۴

## فصل دوازدهم:

### دولت و توسعه اقتصادی

رشد و افول (تئوری اقتصاد تور) / ۳۳۹

پیروزی نئولیبرالیسم / ۳۴۱

بحران بدهی و تعدیل ساختاری / ۳۴۱

تئوری دولت توسعه محور / ۳۴۸

طرح معجزه آسیای کشورهای آسیای شرقی / ۳۵۱

گزارش نهایی طرح / ۳۵۴

انتقاد از گزارش / ۳۵۵

اصول اخلاقی حاکم بر گزارش / ۳۵۶

بحران‌های مالی و اقتصادی کشورهای آسیای شرقی / ۳۵۹

آینده دولت توسعه محور / ۳۶۰

اقتصادهای انتقالی / ۳۶۲

نظریه‌های مطرح مربوط به دوران گذار / ۳۶۳

پیشینه دوران گذار / ۳۶۴

خصوصی سازی / ۳۶۶

بازارسازی / ۳۶۷

نتیجه گیری / ۳۶۸

## فصل سیزدهم:

### اقتصاد سیاسی همگرایی منطقه‌ای

تئوری‌های اقتصادی / ۳۷۷

تئوری‌های سیاسی / ۳۸۰

فدرالیسم / ۳۸۱

کارکردگرایی و نوکارکردگرایی / ۳۸۱

نهادگرایی نو، سیاست‌های داخلی و فراجحومت گرایی / ۳۸۴

واقع‌گرایی / ۳۸۷

رویکردی التقاطی / ۳۹۰

نتیجه‌گیری / ۳۹۲

## فصل چهاردهم:

دولت - دولت در اقتصاد جهانی

ماهیت محدود شده جهانی / ۴۰۰ اقتصاد

پیامدهای متناسب به جهان شدن اقتصاد / ۴۰۲

پیامدهای سیاست‌های اقتصاد / ۴۰۲

نیاز به یک چشم انداز تاریخی / ۴۱۱

نتیجه‌گیری / ۴۱۲

## فصل پانزدهم:

مدیریت اقتصاد جهانی

نهادگرایی نئولیبرال / ۴۱۸

تبعات منفی غیر دموکراتیک بودن (سازمان‌های بین‌المللی) / ۴۱۱

اقتدار و قدرت / ۴۲۳

اصلاحات نهادی / ۴۲۷

قرون وسطاگرایان جدید / ۴۲۹

فراجحومت گرایی / ۴۳۵

مدیریت چه چیزی / ۴۳۷

نتیجه‌گیری / ۴۳۸

منابع و مأخذ / ۴۴۳

اعلام / ۴۵۹

### مقدمه مترجمین

تحولات شگرفی که در دو دهه اخیر در عرصه مرامونی اقتصاد و سیاست به وقوع پیوست، آثار زیادی بر مبانی تحلیل‌های سیاسی و اقتصادی داشته که به گونه‌ای که برخی صاحب‌نظران اعتقاد دارند اقتصاد جدیدی خلق شده است.

اقتصاد جدید، اقتصاد الکترونیکی و اقتصاد دیجیتالی، هر یک به تنهایی هستند که پس از گسترش انفجارگونه کاربرد فناوری اطلاعات، به اقتصاد داده می‌شود؛ چرا که این فناوری کاربرد فناوری اطلاعات در اقتصاد با حذف محدودیتهای زمان و مکان و گسترش مبادلات، تولید، ضمن افزایش بهره‌وری عوامل در تولید، سهولت زیاد در تجارت و کسب و کار را ایجاد کرده و از سوی دیگر جهانی شدن که خود به طور مؤثری، از تحولات فناوری اطلاعات بر بهر مناسبت، به واسطه تحولی که در عرصه روابط بین‌الملل به ویژه افزایش سرعت در برقراری ارتباطات، انتقال تصمیمات، فراهم سازی زمینه اتخاذ تصمیمات مشترک فرا ملی مؤثر داشته است، توانسته فرصت‌های مناسبی را برای حداقل سازی فاصله‌ها ایجاد کند.

بدیهی است تحولات مذکور، مبانی تحلیل و صورت تحلیل‌های سابق را نیز دچار تغییر کرده است. به همین دلیل، ضروری است که با به روزسازی تحلیل‌ها، امکان استفاده از تجربیات جهانی به ویژه در کشورهای در حال توسعه و در حال گذار، به صورت شفاف‌تر برای سیاست‌گذاران فراهم شود.

در این عرصه، شاخه‌هایی از علوم اقتصادی بیشتر دچار تحول و اثرپذیری شده‌اند که اقتصاد توسعه، اقتصاد بخش عمومی و اقتصاد سیاسی از جمله آنها هستند. علاوه بر ضرورت بررسی تأثیر این موارد، از جمله نکاتی که برای تحلیل گران و سیاست‌گذاران کشورهای در حال توسعه حائز اهمیت است، کشف قانون‌مندی توسعه و چگونگی تعیین و جایگاه دولت و بازار است. در حالی که پس از بحران دهه ۱۹۳۰ میلادی، پذیرش نقش دولت در عرصه اقتصاد به شدت مورد استقبال اندیشه‌بران عرصه اقتصادی واقع شده بود، ولی از اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی، شمارش معکوس برای حضور و تأثیر دولت در اقتصاد آغاز شد.

این روند ادامه یافت تا اینکه در چند سال اخیر، بحران موجود در کشورهای مهد سرمایه‌داری، زمینه حضور مجدد دولت در اقتصاد، برای برون رفت از بحران را ضروری ساخت. این روند تناوبی بیانگر ضرورت مدام دولت در اقتصاد است.

گزینه‌های هر یک از رویکردهای دولت-بازار یا بازار-دولت (به ویژه با توجه ساختار تحول یافته اقتصاد) در کشورهای در حال توسعه، بدون شناخت کامل از مباحث نظری، تجربیات کشورها و ساختار اقتصادی و اجتماعی کشورها، امر نیست. چنانکه، طراحی الگوی توسعه نیز نمی‌تواند بدون توجه به عوامل مذکور، به صورت بی‌سببی صورت پذیرد. بدین روی، ایجاب می‌کند کشورهای در حال توسعه، به ویژه کشورهایی که دغدغه‌های ایدئولوژیک نیز دارند، بیش از سایرین به مرور تجربیات سایر کشورها و مطالعه تاریخ سوابق تجربیات اقتصادی و اجتماعی و آثار علمی به جا مانده از تحلیل گران و اندیشمندان بزرگ توجه کنند.

در میان آثار علمی که می‌تواند به تحقق هدف مذکور کمک کند، کتاب اقتصاد سیاسی جهانی، نوشته رابرت گیلیپ و جین گلیپین، از وجوه متمایز و برجسته آن است. این اثر، در حوزه اقتصاد سیاسی و اقتصاد سیاسی بین‌المللی، می‌تواند از مهمترین و جامع‌ترین آثار علمی به شمار آید؛ زیرا که رابرت گیلیپ یکی از برجسته‌ترین صاحب نظران عرصه اقتصاد سیاسی است؛ به گونه‌ای که در برخی آثار از وی به عنوان غول اقتصاد سیاسی یاد می‌شود. به همین دلیل رجوع به نوشته‌های وی، از جمله به کتاب اقتصاد سیاسی جهانی، موجب اعتبار بخشیدن به نوشته‌های سایر نویسندگان می‌شود. نام و شخصیت وی در میان صاحب نظران حوزه اقتصاد سیاسی و دانش رشته‌های مختلف اقتصاد، علوم سیاسی، روابط بین‌الملل، علوم اجتماعی و جغرافیای سیاسی از شهرت بالایی برخوردار است و کتب وی را دایرة المعارف جامعی از دانش اقتصاد سیاسی بین‌الملل می‌دانند.

کتاب اقتصاد سیاسی جهانی بدون تردید یکی از مهمترین و بارزترین آثار علمی منتشره در حوزه اقتصاد سیاسی بین‌المللی است. این کتاب پس از انتشار چاپ اول، جایگاه ویژه‌ای در سطح دانشگاه‌های جهان و ایران به خود اختصاص داده است. بازنویسی و تجدید چاپ کتاب، که تحولات

مهم اقتصادی سالهای پس از چاپ نخست تا سال‌های آغازین سومین هزاره را مورد توجه و تحلیل قرار داده است، (با توجه به اینکه در این بازه زمانی دو انقلاب بزرگ در عرصه ارتباطات و امور بین‌الملل به نام‌های جهانی شدن و انقلاب فناوری ارتباطات روی داده است) بر جذابیت کتاب افزوده است.

کتاب از نظر محتوا، در دو سطح «تئوریک» و «سیاست‌گذاری اقتصادی» تنظیم شده است. در بخش تئوریک، نویسنده (رابرت گلیبین) به بررسی و نگارش مهمترین رهیافت‌ها و مکاتب علمی مورد توجه حوزه اقتصاد سیاسی بین‌الملل پرداخته و به معرفی و تحلیل چهار رهیافت مهم «لیبرالیسم» و «نئولیبرالیسم»، «کلاسیسم»، «مارکسیسم»، «نئورئالیسم» اقدام کرده است. اگر چه او خود را نظریه پرداز رئالیست می‌داند، با توجه به شاخص‌ها و متغیرهای این رهیافت، نظام اقتصاد جهانی را تحلیل کرده، و به نظر خود، خطراتی را که به این رهیافت، مانع از توجه عمیق و پردازش جامع سایر رهیافت‌ها نشده است، مورد قضاوت قرار داده و مختلف کتاب گویای این مهم است و برای خوانندگان کتاب به راحتی قابل درک است.

بخش دیگری از مطالب سطح «تئوریک» است، به بیان نظریه‌های جدید در حوزه اقتصاد سیاسی اختصاص یافته است. نویسنده با نقد نظریه‌های کلاسیک، توجه خوانندگان را به نظریه‌های جدید و نوظهور در این عرصه جلب کرده و اعتقاد دارد که با گذار از نظریه‌های کلاسیک، می‌توان بسیاری از مسائل و مشکلات اقتصادی را در قالب نظریه‌های جدید تبیین و به چاره اندیشی راجع به آنها مبادرت ورزید. در این رابطه، به سهولت می‌توان به «گونگی اتخاذ راهبرد (استراتژی)‌های توسعه و همچنین تعیین نحوه تعامل دولت و بازار و مراعات آن‌ها و تکوین نظریه‌های مربوط در حوزه‌های جغرافیایی مختلف پی برد. به ویژه، می‌توان در نظریه‌پردازی‌های اقتصاد توسعه و اقتصاد بخش عمومی و همچنین در روش‌شناسی اقتصاد از مباحث این بخش از کتاب بهره گرفت. اگر چه این بخش از عمق لازم تخصصی در علم اقتصاد برخوردار نیست، ولی تکرانه‌های جدی‌ای به نظریه پردازان اقتصاد وارد می‌کند و این امر می‌تواند نقش شایسته‌ای در توجیه اجتماعی کردن اقتصاد، در مقابل ریاضی شدن آن و محدودسازی علم اقتصاد به عرضه بنگار و سود داشته باشد.

بخش دیگری از مطالب کتاب به امور سیاست‌گذاری اختصاص یافته است. در این بخش نویسنده چهار الگوی سیاست‌گذاری اقتصادی را متناسب با چهار رهیافت مطرح شده در حوزه تئوریک مطرح کرده و از زاویه نگاه یک اندیشه ورز در حوزه اقتصاد سیاسی، به بیان فرصت‌ها و آسیب‌پذیریهای سیاست‌های اقتصادی آنها در سطح جهانی می‌پردازد. الگوهای مورد توجه در این بخش عبارتند از: آمریکا به عنوان نمادی از الگوی نئولیبرالیسم و لیبرالیسم، ژاپن نمونه‌ای از الگوی رئالیسم،

انگلیس و آلمان نماد الگوی نئورئالیسم و در حوزه الگوی مارکسیسم نیز برخی از کشورهای جهان جنوب مورد توجه قرار گرفته اند.

این بخش از مطالب کتاب، در شرایط کنونی اقتصاد جهانی که یکبار دیگر اقتصاد کشورهای حوزه لیبرالیسم، نئولیبرالیسم و نئورئالیسم بحران را تجربه کرده‌اند، و در شرایط کنونی اقتصاد ایران که در آستانه چهارمین دهه نظام جمهوری اسلامی، گذار از اقتصاد مبتنی بر دولت-بازار به اقتصاد بر پایه دولت را در قالب تحولات مربوط به سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی تجربه می‌کند، بسیار جذاب و خواندنی است. این کتاب، به درستی و با توجه لازم، وجود کرده‌های متفاوت در اردوگاه اقتصاد سرمایه داری را به تصویر می‌کشد و به وضوح نمایان می‌میرد که هر یک از این سبک‌ها، سمت اقتصاد سرمایه داری نیز باید متناسب با شرایط اقتصادی و اجتماعی هر کشور و شرایط متفاوتی برخوردار باشد.

بیان مثال‌هایی از آلمان و چین، و تبیین تفاوت رویکردهای این کشورها با آمریکا، به رغم قرار داشتن در یک اردوگاه کلی اقتصادی واحد، نقش شایان توجهی در این امر دارد. اگر چه، در این کتاب تحلیل‌های اقتصادی و عملی آن‌ها از عمق نظری و تخصصی اقتصادی لازم برخوردار نیست، ولی از زاویه نگاه یک اندیشه دینار سیاسی، بهترین‌ها ارائه شده، و شاید بتوان گفت مطالب کتاب در افزایش دانش پایه دانشجویان و آشنایی با اطلاعات سیاستگذاران بسیار مفید است و این فرصت را ایجاد می‌کند که با توجه به بحث مطرح شده، چه ضعف‌ها و چه قوت‌های مربوط به هر یک از الگوهای سیاست‌گذاری، رویکرد تلقینی مناسبی را اتخاذ کنند و چه بسا همین نکات، کتاب را به اثر برجسته‌ای تبدیل کرده است.

در ترجمه این کتاب، جمعی از دانشجویان دکتری رشته جغرافیا و سیاسی دانشگاه تهران مشارکت داشتند که جا دارد از آنان تشکر داشته باشیم. همچنین از سرسبز نشر، هرنگار و انتشارات زیتون سبز که با حساسیت و دلسوزی ویژه‌ای چاپ و انتشار این کتاب را پیگیری نمودند، خالصانه‌ترین سپاس را داریم.

در خاتمه لازم است از کاستی‌ها و لغزش‌های احتمالی، که به دلیل اعتبار و رشد بالای علمی اثر احتمال بروز آن را کم نمی‌دانیم پوزش خواسته و از تمامی صاحب نظرانی که به ما را از راهنمایی‌های خود بهره‌مند می‌سازند، صمیمانه تشکر کنیم.

رسول افضلی، فرهاد دژپسند